

„Lassan Szeged lett a medievisztika központja...”

Interjú Makk Ferenc történész egyetemi tanárral

Makk Ferenc 1964-ben Szegeden végzett történelem–latin szakon, majd ugyanitt 1966-ban ógörög szakos tanári diplomát szerzett. Rövid ideig középiskolai tanár volt, 1965-től pedig egyetemünk dolgozója. Kandidátusi értekezését 1978-ban védte meg. 1983-ig a Klasszika Filológiai Tanszék munkatársa, majd amikor 1984-ben megalakult a Történeti Segédtudományok Tanszék, annak egészen 2005-ig vezetője volt. 1991-ben lett a történettudományok doktora, 1992-ben professzori kinevezést kapott. 2004 óta elnöke a nemzetközi hírű Szegedi Középkorász Műhelynek. Tudományos munkássága elsősorban a magyar középkorra terjed ki. Eddig itthon és külföldön több mint háromszáz írása jelent meg, köztük harminckét könyv. 2008 óta az MTA Történettudományi Bizottságának elnöke. Az egyetem 2010-ben professor emeritus címet adományozott számára.

Hetvenedik életévének betöltése alkalmából összeállított születésnap-i kötet megjelenése kapcsán vetődött fel a gondolat, hogy interjút készítsék a professzor úrral – némileg rendhagyó formában.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Neves korforduló, a hetedik iksz betöltése alkalmából Önt köszöntő gyűjteményes kötettel lepték meg kollégái,*

tanítványai és tisztelői. Meglepte az ajándék, vagy titkon számított rá?

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Ez jó kérdés. Az igazság az, hogy általában, ha nem is mindig, ilyenkor kötettel lepik meg az ünnepeltet. Az is igaz, hogy én soha erre rá nem kérdeztem, soha utána nem jártam, senkivel erről nem beszéltem. A korábbi gyakorlat alapján élt bennem a gondolat, hogy talán lesz ilyen kötet, de nekem már a hatvanadik születésnapomra is készítettek egyet kétezer decemberére. Nem mindig szoktak a következő alkalomra is kötetet készíteni. Tehát itt egyértelmű hagyomány nincs. Az ünnepi kötet mindenképpen nagy megtiszteltetés, és természetesen jólesik az embernek, de az többféle lehet. Hogy milyen, az körülbelül elárulja a készítőik szándékát, véleményét az illető ünnepeltről. Mindenesetre nagyon jólesett, hiszen negyvenöt tanulmány szerepel a kötetben, és ez önmagában is szép szám. Külön fontosnak tartom, hogy minden generáció képviselve van benne, a PhD-hallgatóktól az akadémikusokig.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Szokatlan kérdéssel folytatom: professzorként visszatekintve, hogyan látja: milyen volt régen diáknak lenni, és Ön milyen hallgató volt?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Különböző tapasztalataimról beszélhetek egyetemi éveimre visszagondolva, hiszen 1959-ben kerültem ide. Minden szempontból más világ volt. Azt kell mondanom, ha összehasonlítjuk, akkor a mai egyetemi oktatásnak számos előnye van a réggel szemben. A régi egyrészt nagyon kötött volt. Úgy ment az oktatás, mint az általános iskolában, gimnáziumban: félév elején megkaptuk a heti órarendet, hétfő nyolctól tízig itt meg itt, ezzel és ezzel az oktatóval, és ez így ment szombaton délután kettőig. Kötött volt olyan szempontból is, hogy semmiféle alternatív választási lehetőség nem volt. Azután elég magas óraszámú volt a képzés, nagyon lógni sem lehetett. Külön megemlítem a történelem szaknál, de a magyar szakra ugyanúgy igaz volt, hogy ezek politikai szakoknak számítottak. A hallgatókra való ráhatás szempontjából egészen pontosan ideológiai tárgyaknak minősültek. A történeti tanulmányok során ugyanis filozófiákkal, eszmerendszerekkel, nézetekkel, véleményekkel kellett foglalkozni az őskortól napjainkig. Ezért ez túlpolitizált és túlideologizált történetoktatás volt. Ezt utólag különösen látjuk, és ez nagymértékben a tudomány rovására ment. Itt az eszme, a dogma volt a fontos, és a tudománynak ezt kellett szolgálnia. A középkorra vonatkozóan az alapelv az volt, hogy a filozófia a teológia szolgálatánál. Én ezt úgy fordítottam le saját korunkra visszanézve, hogy a tudomány a marxizmus szolgálatánál volt, holott fordítva kellett volna lennie!

Szürkébb volt az oktatás, mint ma. Jelenleg nagyon nagy a választék a hallgatók előtt. Ez alapvetően egy későbbi reformunk alapelveként valósulhatott meg. Úgy szoktam mondani, az egyetem olyan, mint a régi hadsereg volt: két-három évre bevonultak az emberek, oktaták őket löni, vigyázz, jobbra át, balra át, feküdj, futás. Nem tudták, hogy ment ez előtte, s azt sem tudták, hogy utánuk később hogy ment. Itt is az a helyzet: bejönnek az emberek négy-öt évre, nem tudják, hogy volt korábban, és azt sem tudják: öt-tíz év múlva vagy később hogy

lesz. Ezért azok, akik végigjárták az egyetemi éveket, utána már nem tudják teljes mértékben értékelni, mert nem látnak rá, csak azok, akik hosszú ideje, évtizedek óta benne vannak. 1959-ben kerültem ide, azóta benne vagyok a szegedi egyetemi oktatásban, alapvetően persze a történelemszakra a bölcsészkaron, és most már 2011-et írunk. Látom, hogy időszakonként ezek a dolgok miként változtak.

A hatvanas évek elején történelem szakon kb. tizenhat oktató volt, most negyvenkettő van. Ez a szám már önmagában is mutatja a nagy különbséget. Ezeket a tényeket a mai hallgatók nem tudják, így a változásokat sem tudják érzékelni és értékelni. Ezek a számok egyértelműen azt jelzik, hogy a mai hallgatók a régiekhez képest sokkal jobb helyzetben vannak. Nyilván a negyvenkét tanár nagyobb választékot és sokkal jobb minőséget, magasabb oktatási színvonalat jelent, mint a tizenhat. 1962-ben a tizenhat oktatóból mindössze négy volt minősített oktató, azaz huszonöt százalék, most pedig ez az arány nyolcvanhárom százalék! Ez nagyon nagy fejlődés. Akkor öt éves volt a bölcsészképzés és kétszakos. A Bölcsészettudományi Karon egy évfolyamra összesen 100-120 főt vettek fel. Tehát amikor én végeztem, 1964-ben a kar hallgatóinak a létszáma 500 fő körül mozgott, ma 4-5000 körül van. Ebből az következik, hogy mi váltunk az egyetem legnagyobb karává. Ennek szubjektíve azért örülök, mert mindig a természettudományi kar volt a legnagyobb és a fő hangadó kar. Akkoriban a természettudományi karon 1000-1200, a jogi karon 300-400 hallgató volt. Fontos az, hogy az évente fölvevett 100-120 fő a jelentkezők színe-java volt. Fölvétellel kerülünk be, mindkét szakon volt mind írásbeli, mind szóbeli. Most fölveszünk a karon egy évfolyamra megközelítőleg 800-1000 embert. Szociológiából ismert az a kutatási eredmény, hogy egy generációban körülbelül tíz százalék a tehetség. Jelenleg egy évfolyamra szinte mindenkit fölveszünk, nemcsak azt a tíz százalékot. Tulajdonképp majdnem mindenki bekerül, és

ezeknek a bekerülőknél a kilencven százaléka közepes, gyenge, és húzza lefelé magával a többit. A dolog úgy vetődik fel, hogy nem az egyetemi képzés alacsony színvonalú, hanem az egyetemi hallgatók értelmi színvonala gyenge! Az a száz tehetséges diák itt van most is, ezt mutatják a szakmai-tudományos eredmények, de akkor nem volt itt az a 700-800 fő, aki lehúzza volna őket.

Más volt akkoriban a hallgatókkal a kapcsolat. Szinte minden hallgatót személyesen ismertünk, minden hallgatóval beszélgettünk, részt vettünk a rendezvényeiken, szinte együtt éltünk velük. Ma már ez lehetetlen. Éppen emiatt ma a hallgatók sokszor vergődnek, mert magukra hagyatottak. Persze hamarabb lehet önálló, nincs mindig kontroll alatt, de hamarabb el is veszhet, mert nem kap segítséget, nincs az, aki mondaná, hogy ezt vagy azt másképp kellene vagy lehetne csinálni. Ez teljesen megszűnt. A hallgatókkal való foglalkozás majdnem teljesen eltűnt. Másrészt, az eltömegesedés következtében megváltoztak a számok és az arányok. Én régen előszóban vizsgáztattam, ma már ez lehetetlen. 480 embert nem tudok szóban levizsgáztatni, hiába szeretném. Az 1992-93-as jó reformot tönkretették, a 2006 óta meglevő bolognai képzés jelen formájában pedig rossz! Történelem szakon biztosan rossz!

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Kik voltak azok az évfolyamtársak, barátok az egyetemi éveik alatt, akik komolyan befolyásolták világképének alakulását, szakmai érdeklődését?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Erre nehéz válaszolni, mert ebben a kérdésben több kérdés van benne. Kezdeném azzal, hogy folytatom az előzőekkel. Akkoriban a kisebb hallgatói létszám mellett a hallgatók zöme kollégista volt. Mi a kollégiumban (diákotthonban) elég komoly kollégiumi életet éltünk. Most rá lehet arra mondani, hogy sok mindenben irányított volt, és a párt emberei révén odafigyelt ránk, de azért ettől függetlenül is egy szobában közösségi életet éltünk. Beszélgettünk, vitatkoztunk,

együtt szórakoztunk, gombfociztunk, együtt jártunk színházba, focimeccsre. (A SZEAC-korszakban igen jó NB I-es focimeccsek voltak Szegeden!) Ezek a beszélgetések, együttlétek nagyban befolyásolták az ember világképét, no és persze a tapasztalatok is jelentősen alakították a véleményünket, gondolkodásunkat. Azokkal az évfolyamtársakkal, akikkel együtt jártam ide, nagyon jól éreztem magam. Egy szoba futbalcsapatot alkottunk meg egy gombfocicsapatot, és együtt tévéztünk (az egész kollégiumban egyetlen televízió volt); és sokat ultiztunk. Az akkori viszonyok mellett eléggé behatárolt és szűkös volt a kapcsolódási és szórakozási lehetőség. Mi fiatalokként jól éreztük magunkat, nemigen panaszkodtunk. Egy szobában laktam Szabó Józseffel, a nyelvészprofesszorral. Volt egy szobatársam, aki jeles diplomata lett, és onnan is ment nyugdíjba. Két másik szobatársam a felsőoktatásba került. Kristó Gyulával, a későbbi történészprofesszorral, aki történelem–magyar–latin szakos volt, együtt laktam három évig. Őszekötött minket a történelem és a latin szak is.

Korán kialakult a barátság közöttünk, és végig a legjobb barátok voltunk, '59 őszétől haláláig, 2004 januárjáig. Hatottunk egymásra, sok mindent (szakmát, politikát, filmet, sportot, napi problémákat) megbeszéltünk egymással, és később is így volt, amikor kollégák lettünk, hiszen ő 1962-től középkorásként dolgozott az egyetemen. 1998-ban lett akadémikus.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *És kik voltak azok a tanárok, történészek, egyetemi oktatók, akik tanulmányai során nagy hatást gyakoroltak Önre?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Úgy szoktam fogalmazni, ha az embernek az életében van egy-két jó tanára, az a sors nagy ajándéka. Pályafutásom alatt elég sok hallgatótól megkérdeztem, tudna-e néhány jó tanárt mondani a középiskolájából? Nemigen tudtak mondani. Jelenleg is ez a helyzet. Nekem már az általános iskolában is volt néhány kiváló tanárom. Már

az általános iskolában elhatároztam, hogy történelemtanár leszek. A bajai III. Béla Gimnázium az ország egyik legjobb gimnáziuma volt, és ez is erősítette elhatározásom. Egyébként most is a legjobb középiskolák között szerepel. Akkoriban a gimnáziumban olyan nagyszerű tanári gárda jött össze, amely jó tíz évig igazi aranycsapatot alkotott. Ezeknek az oktatóknak egy jelentős része Szegeden végzett. Amikor jeleztem nekik, hogy én történelemtanár szeretnék lenni, jártam hozzájuk szakkörre, foglalkoztak velem, sokat olvastattak, és tanácsolták, hogy Szegedre menjek, mert azt ismerik, és tudják, hogy ott megfelelő a képzés. Az évek során sokat meséltek Szegedről, a szegedi oktatókról, kik a jók, miben jók, kik a gyengék, miért gyengék. Ennek az lett a következménye, hogy amikor ide jöttem, látatlanban mindenkit ismertem, és leírás alapján fölismertem őket. Volt néhány kiváló egyetemi tanárom, de ehhez hozzátartozik az is, hogy kinek milyen a jó tanár, az attól is függ, hogy ki mivel foglalkozik. Nekem nagyon kiváló tanárom volt Szádeczky-Kardoss Samu professzor úr, aki Európa egyik legjobb graecistája volt. Aztán nagyon kiváló tanárom volt Hahn István professzor úr, aki ugyancsak az antikvitással foglalkozott. Nála kezdtem el szakdolgozni, és amikor ő 1963-ban visszament Pestre, akkor átadott Szádeczky professzor úrnak. Harmadik kiváló tanárom pedig Wittmann Tibor volt. Az első kettő ókorász, a harmadik pedig kora újkorász volt, de középkort tanított. Ezekről az emberektől kevés ideológiát, kevés politikát, de annál több szakmaiságot lehetett tanulni. És ami különösen fontos volt, és ami a fantáziámat megragadta, hogy számukra, mint történészek számára mindig a forrás volt az első, és nem az eszme és nem az ideológia. Ez akkoriban nagyon meglepő volt. Ha ennek nem is voltunk mindig igazán tudatában, de éreztük, hogy itt nem Marx, Engels, Lenin, Sztálin és Mao Ce Tung tételei fontosak, amik rendre a kötelező irodalom jegyzékeinek az élén szerepeltek (még Mao is!), hanem az, hogy mi van a forrásokban.

A forrásközpontú kutatást nagymértékben tőlük tanultam meg. Nagyon érdekes, hogy Wittmann professzor úr még a szigorlaton is forráselemzést kért számon. Van egy nagyon jellemző példám. Ha jól emlékszem, 2007-ben jelent meg a Ki kicsoda a magyar oktatásban? című háromkötetes lexikon. Nem olvastam végig, de akik nyilatkoztak, azoknak mind ugyanazokra a kérdésekre kellett válaszolniuk. Volt egy olyan kérdés, hogy kik voltak a legjobb tanárai? Erre én beírtam Szádeczky-Kardoss Samu kedves professzoromat és Gergely Ferencet, a gimnáziumi történelemtanáromat. Ritka tudós középiskolai tanár volt Gergely Ferenc, érdekes egyéniség is volt, sokszor jött velünk úszni, kirándulni, focizni, igazi pedagógus alkat volt, számos könyvet és sok tanulmányt írt. Megnéztem, hogy ismerőseim kiket írtak be. Egy kolléganőm, aki alattam végzett egy generációval, ő is Szádeczky professzort említette. Megnéztem egy egészen fiatal tanítványom véleményét, ő is Szádeczky professzort írta be. Végül megnéztem: Gergely Ferenc kit írt be, ő is Szádeczky-Kardoss Samut említette. Ez négy generáció, és mind ugyanazt írtuk. Ez ebben az esetben óriási jelentőségű, hiszen rendkívül ritka, hogy van olyan oktató, akit négy generáció tart a legjelentősebb tanárának. Szádeczky nagy tudós volt, de a politika félretolta, és érdekeit nem igazán ismerték el. Ezek az oktatóim kiváló kutatók voltak, és pedagógusként is kiemelkedtek, úgyhogy én rájuk ma is nagyon szívesen emlékszem.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Napjainkban hogy látja a középkorkutatás lehetőségeit?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} A lehetőségek sokkal jobbak, mint korábban. Annak idején a Kádár rendszer kultúrpolitikusa, Aczél György dolgozta ki a támogatott, a túrt és a tiltott hármas kategorizálást. A szocialista időkben a magyar történettudományban politikai-ideológiai okoknál fogva a kiemelten támogatott, a nagyon favorizált terület a modern korszak (a 19-20. század) kutatása volt – mindennek előtt a szocializmus és a kapitalizmus erői

közötti nemzetközi osztályharc teoretikusan prognosztizált végkifejlete okán. Szegeden a középkor a megtúrt kategóriába tartozott, de az nem igaz, hogy tiltott volt. A helyzetet jól mutatja az, hogy a Horthy-korszakban Szegeden hat történész akadémikus volt, és mind középkorász. 1945-től 1968-ig a középkort minősített történész itt állandó jelleggel nem oktatta. Wittmann Tibor minősített oktató volt, de ő újkorász volt, nem volt igazán középkorász, de azt tanította. Az első kandidatúrát középkorból 1968-ban szerezte meg Kristó Gyula. Attól kezdve változott meg itt a világ, és szép lassan kezdte a középkor elfoglalni a maga helyét. Ebben szerepet játszott más tényező is, például Róna-Tas András professzor idekerülése. Ő az őstörténetet favorizálta mint turkológus. Összefogott Hajdú Péterrel, a világhírű finnugorista nyelvészünkkel (nyilván a magyarszakosok őt emlegetik elsősorban), valamint Kristó professzorral és Szádeczky professzor úrral, és ők így együtt minden medievisztikai irányban kiemelkedő eredményeket produkáltak. A magyar őstörténet is egyre inkább előtérbe került Szegeden. Ezek után szaporodtak azok az emberek, akik középkorkutatásból szereztek tudományos fokozatot. Itt másodiknak én szereztem, harmadiknak Szegfű László kollégám, aki egyébként ugyancsak a bajai III. Béla Gimnáziumba járt, és szintén Gergely Ferenc tanítványa. Szeged a középkorkutatásban egyre fontosabb szerepre tett szert országosan is. Nem volt azért egyszerű a helyzet, mert egyetemünkön még a hetvenes években is minősítés nélküli emberek oktatták a magyar középkort, amikor pedig itt már voltak fokozattal rendelkező emberek! A nyolcvanas években kezdett azután nagymértékben megváltozni a helyzet. Akkor országosan is előtérbe került a középkor. Azt mondhatjuk, hogy a támogatott kategóriába került át. Például akkor Szeged lett a történeti lexikon elkészítésének egyik központi helye, Pest volt a másik. Ez a *Korai magyar történeti lexikon*, amelyet Kristó Gyula, Engel Pál és én

szerkesztettünk. Több mint kétezer címszó van benne, nagyobb kifutása lehetett volna, de közbejött a rendszerváltás, és egyéb gondok miatt is csak ez a rész jött létre, de ez viszont igazán nemzetközi szintű. Százhetven emberrel készítettük el. Tudatosan törekedtünk arra, hogy minél több Csongrád megyei történész, régész, nyelvész és néprajzos vegyen benne részt. Összesen negyvenkét ember, a munkatársak negyede innen került ki. A hetvenes évek végétől beindultak az Anjou-kori oklevéltár munkálatai, amik ma is folynak. Ez egy teljes mértékben szegedi vállalkozás. Az itteni munkálatok produktumait, beleértve a Bevezetést a magyar őstörténet kutatásának forrásaiba című művet, annak mind az öt kötetét, itt készítettük el Szegeden. Ezek az eredmények jól mutatják, hogy a kilencvenes évekre Szeged vált a középkor kutatásának egyik központjává az országban.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Őn hogyan látja, a nemzetközi középkorkutatás mezőnyében hol áll hazánk?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Azt hiszem, hogy a magyar középkorkutatás mindig is nemzetközi színvonalú volt, Pray Györgytől elkezdve, Katona Istvánon át, Pauler Gyuláig, Marczali Henrikig és Hóman Bálintig. De említhetem még Márki Sándort, Szádeczky-Kardoss Lajost (a Szádeczky család híres, több generációra terjedő tudóscsalád volt). Fontos még megemlíteni Deér József vagy Mályusz Elemér nevét, hogy a szegedi kötődésűeket említsem, de mondhatnám Váczy Pétert vagy Kumorovitz Lajos Bernát nevét is. A későbbiek közül Györffy Györgyöt, Szűcs Jenőt, Kristó Gyulát, Kubinyi Andrást vagy Engel Pált emelném ki. Tehát mindig is ott voltunk az élvonalban. Volt azonban egy sajátos probléma. Ez a nyelv problémája: a magyar nyelvet nem olvassák, csak a Kárpát-medencében. Éppen Richard Marsina pozsonyi professzor nyilatkozta a múltkor, hogy egy szlovák történésznek nem angolul, hanem szlovákul, magyarul és latinul kell tudnia. A magyar kutatást ismer-

nie kell. Ahhoz, hogy mi negyvenöt után is a nemzetközi szinten legyünk, ahhoz fizikailag is ott kellett volna lennünk, másrészt le kellett volna fordítani a magyar munkákat világnyelvekre: angolra, németre, franciára és oroszra. Kérném szépen, egyik sem történt meg. Világnyelven nagyon kevés munka jelent meg. Ez egy belső elzárkózás volt, nem volt rá pénz, és az ideológia is azt hangsúlyozta, hogy nem érdekel minket a bukásra ítélt nyugati polgári világ. Visszatekintve, ez ma már több mint nevetséges. A sztálini szellemi vasfüggöny itt is keményen hatott évtizedekig. Ennek következtében nem ismertek minket, középkorászokat. A mai napig a legismertebb magyar történész nyugaton Deér József. Igen komoly történész volt, innen indult Szegedről, később Pestre került, majd Rákosiék elől nyugatra disszidált. Szerencséje is volt, mert Bernben ott volt az apósa, Alföldi András, aki besegített abban, hogy kint Svájcban katedrát kapjon. Így azután ő rákényszerült arra, hogy franciául és németül publikáljon, alapvetően ezért ismertebb nyugaton. Viszont ha Moravcsik Gyulát is történésznek tekintjük, akkor természetesen ő a legismertebb. Mert Moravcsik Gyula a világon a legjelentősebb magyar társadalomtudós. A világon bárhol, ahol komoly szinten foglalkoznak történettudománnyal, benne a bizantinológiával, ha kimondják Moravcsik nevét, mindenhol ismerik hatalmas és megkerülhetetlen munkássága miatt. A rendszerváltás után rájöttek arra: ahhoz, hogy a nemzetközi tudományosságban újra megjelenjünk, eredményeinket képviseljük, ahhoz külföldre kell menni. Idegen nyelveket kell beszélni, úgynevezett team-munkákban kell részt venni. Meg kell jelentetni a magyar munkákat. Úgy látom, hogy szerencséje ma már ezek nagyon beindultak. Meg kell mondani őszintén, az EU sokat tesz ennek érdekében, direkt törekszik arra, hogy együttműködés legyen határ menti régiókban, vagy hogy több ország közösen vigyen kutatási projekteket.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Hogyan látja*

biztosíthatónak a középkorkutatás hosszú távú céljait Magyarországon, és ezen belül Szegeden?
{MAKK FERENC PROFESSZOR} Jelenleg a szegedi akadémiai medievisztikai kutatócsoport az országban az egyetlen. Ez már önmagában is jelzi, hogy a szegedi tudásbázis kiemelkedő jelentőségű az országon belül is. Elsőként nálunk indult a medievisztika PhD-képzés, amely megteremtette a kereteket a színvonalas utánpótlásképzésre. Az oktatók és a hallgatók között folyamatos a konzultáció, így aztán állandó a szakmai fejlődés, mert ez viszi előre a kutatásokat. Sokat dolgoztunk azért, hogy a Szegedi Egyetem e téren is nemzetközileg kiemelkedő teljesítményt nyújtson. Ennek elengedhetetlen előfeltétele volt a szakmai csoportok létrehozása, a műhelymunkák beindítása és a szakmai működés kereteinek kibővítése. Ennek nyomán már több tanszéken folyó munkát fogunk össze a Szegedi Középkorász Műhely keretei között. Ennek égisze alatt jelent meg eddig a Szegedi Középkortörténeti Könyvtár 26 kötete, amely unikum egész Kelet-Közép-Európában. De az európai hírű Anjou-kori oklevéltár eddigi 26 kötete is a szegedi medieviszták kiváló munkáját dicséri. Szerteágazó külföldi kapcsolataink vannak. A magyar középkorkutatás, benne a szegedi medievisztika jól halad előre nemzetközileg is fontos céljai megvalósítása útján.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Milyen fejlesztésekre, támogatásra lenne szükség itthon?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Ha röviden akarok válaszolni, akkor azt mondom: pénz kellene minél nagyobb mennyiségben. Kérem szépen, ez az alap, ez a kiindulási pont. Egyelőre az MTA jóvoltából nem panaszkodhatunk. Természetesen szükség lenne még több PhD-helyre, ez ugyanis tovább bővítené a potenciális kutatási területeket, hiszen több kutató több kutatási területet jelent, és erősödne a szakmai párbeszéd. Nálunk, az egyetemen szerencsére biztosítva van az utánpótlás és az utánpótlásképzés egyaránt. Ezt nagyon fontosnak tartom. Ezért nagyon sokat tettünk, minden kollégám

kiemelten fontosnak tartja ezt a munkát. Ami van, az csapatmunka eredménye.

{BELVEDERE MERIDIONALE} *Végezetül: mit tanácsolna egy, a középkor iránt érdeklődő, mostani egyetemi hallgatónak?*

{MAKK FERENC PROFESSZOR} Azt tudom mondani, hogy érdemes továbbtanulni, és nálunk ehhez maximálisan megvannak a feltételek, de ide kellő elszántság kell. Ha ez megvan, akkor is hosszú menetelés lesz, tekintve, hogy manapság igen alacsony a bölcsésztudományok megbecsültsége. Fontos dolog a kitartás, és nem lehet félvállról venni a dolgokat, mert az megbosszulja magát. Tehát középkorból nem szabad például úgy cikket vagy dolgozatot írni, hogy három elolvasott angol nyelvű munkából kompilálunk egy negyediket, mert ennek a tudományhoz nincs semmi köze. To-

vábbá elengedhetetlen a források nyelve – így a latin nyelv – ismerete, emellett ma már az angol nyelv ismerete is megkerülhetetlen. Ezek mellett a németet említeném még, hiszen korábban, 1945-ig ez volt Magyarországon a tudomány nyelve, de nem árt legalább egy szláv nyelv ismerete sem. Természetesen szükséges, hogy legyen az embernek megfelelő tehetsége, ez ugyanis alapvető követelmény. Végezetül pedig azt tudom javasolni minden érdeklődő hallgatónak, hogy mindig tartsák szem előtt a forrástiszteletet, ez nagyon fontos, azután a kritikai hozzáállást és a történeti látásmódot, mert ezek a szakma helyes gyakorlásához nélkülözhetetlenek.

B. M.: Professzor úr, köszönöm az interjút, és jó egészséget kívánok a további munkához!

AZ INTERJÚT KOVÁCS ATTILA KÉSZÍTETTE

BELÉNYI GYULA
**AZ ÁLLAM
SZORÍTÁSÁBAN**

*Az ipari munkásság
társadalmi átalakulása Magyarországon
1945–1965*

MEGRENDELHETŐ:

TERJESZTES@BELVEDERE.MERIDIONALE.HU
A KIADÓ TOVÁBBI KÖTETEI:
WWW.BELVEDERE.MERIDIONALE.HU/
KÖTETEK/